

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МАТЕМАТИКА ЗА VIII КЛАС
(ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)**

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по **математика** в VIII клас е насочено към овладяване на базисни знания, умения и отношения, свързани с постигане на изискванията за резултатите от обучението по учебния предмет **математика** и с изграждане на ключови компетентности на ученика.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ В КРАЯ НА КЛАСА

Области на компетентности	Знания, умения и отношения <i>В резултат на обучението си ученикът:</i>
Числа. Алгебра	<ul style="list-style-type: none"> • Сравнява реални числа и извършва операциите събиране, изваждане, умножение, деление и степенуване. • Пресмята числови изрази в множеството на реалните числа. • Извършва тъждествени преобразувания на рационални и ирационални изрази (съдържащи квадратни корени). • Умее да решава квадратни уравнения по формулата за намиране на корените им. • Умее да прилага формулите за връзка между корени и коефициенти на квадратно уравнение. • Умее да решава дробни уравнения, свеждащи се до линейни и квадратни.
Фигури и тела	<ul style="list-style-type: none"> • Знае основните равнинни геометрични фигури: триъгълник, четириъгълник, правилен многоъгълник и окръжност. • Знае основните забележителни точки в триъгълник и може да прилага техните свойства. • Знае взаимното положение на прави и окръжности и може да прилага техните свойства. • Определя по вид и намира ъгли, свързани с окръжност, познава вписани и описани многоъгълници.
Функции. Измерване	<ul style="list-style-type: none"> • Дели отсечка в дадено отношение в конкретни ситуации.

Логически знания	<ul style="list-style-type: none"> • Разбира на конкретно ниво смисъла на логическите съюзи „и“, „или“, „ако..., то...“, отрицанието „не“ и на релациите „следва“ и „еквивалентност“. • Преценява вярност и рационалност в конкретна ситуация и умее да обосновава изводи. • Умее да разграничава конкретни твърдения като необходими и достатъчни условия. • Образува на конкретно ниво отрицание на просто съждение.
Елементи от вероятности и статистика	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава и пресмята комбинаторни съединения без повторения. • Умее да прилага основни правила за събиране и умножение в комбинаториката.
Моделиране	<ul style="list-style-type: none"> • Знае понятието вектор, операциите събиране и изваждане на вектори, умножение на вектор с число. • Оценява съдържателно получен резултат, коректност на аргументи и ги интерпретира; предвижда в определени рамки очакван от моделирането резултат. • Моделира с уравнения, свеждащи се до квадратни. • Моделира с дробни уравнения. • Моделира с пермутации, вариации и комбинации.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1. Основни комбинаторни понятия	<ul style="list-style-type: none"> • Умее да пресмята възможности по правилата за събиране и за умножение. • Умее да пресмята пермутации, вариации и комбинации без повторение. • Умее да моделира конкретни ситуации. 	съединение без повторение, пермутации без повторение от n елемента, вариации без повторение от n елемента k -ти клас, комбинации без повторение от n елемента k -ти клас, граф-дърво
2. Вектори	<ul style="list-style-type: none"> • Знае понятието вектор и понятията, свързани с него. • Умее да извършва операциите с вектори (събиране, изваждане и умножение на вектор с число) и знае свойствата им и понятията, свързани с тях. • Умее в конкретна ситуация да представя вектор като линейна комбинация на вектори. 	насочена отсечка, еднопосочни вектори, противоположни вектори, равни вектори, противоположни вектори, колинеарни вектори, неколинеарни вектори
3. Триъгълник и трапец	<ul style="list-style-type: none"> • Умее да намира отношение на отсечки. • Знае понятието средна отсечка в триъгълник, свойствата ѝ и умее да ги използва. • Знае понятието медицентър на триъгълник и умее да прилага свойствата му. • Умее да прилага свойствата на равнобедрен трапец. • Знае понятието средна отсечка в трапец, свойствата ѝ и умее да ги използва. • Умее да открива и създава ситуации, свързани със средни отсечки. • Умее да разграничава твърденията от темата като необходими и достатъчни условия. • Умее да образува отрицание на твърдения, съдържателно свързани с темата. 	отношение на отсечки

	<ul style="list-style-type: none"> • Умее да анализира условието на твърдение и да избира подходящи средства за доказателство. 	
4. Квадратен корен	<ul style="list-style-type: none"> • Знае понятието ирационално число. • Знае понятието квадратен корен на неотрицателно число и свойствата му. • Умее да сравнява квадратни корени и изрази, съдържащи квадратни корени. • Умее да извършва действия с квадратни корени и да преобразува изрази, съдържащи квадратни корени. • Знае приближена стойност на корен. • Умее да рационализира дроб. 	реални числа, подкоренна величина, коренуване, радикал
5. Квадратни уравнения	<ul style="list-style-type: none"> • Знае понятието квадратно уравнение, понятията, свързани с него, и видовете квадратни уравнения. • Знае пълна и кратка формула за корените на квадратно уравнение и умее да ги прилага. • Умее да разлага на множители квадратен тричлен. • Умее да решава биквадратни уравнения. • Умее да решава уравнения, свеждащи се до квадратни. • Умее да решава уравнения от по-висока степен чрез: <ul style="list-style-type: none"> - разлагане; - полагане. • Умее да преценява вярност и рационалност в конкретна ситуация. • Знае зависимостите между корените и коефициентите на квадратното уравнение и умее да прилага теоремите на Виет за: <ul style="list-style-type: none"> - определяне знаците на корените на квадратно уравнение; - съставяне на квадратно уравнение по зададени корени. • Моделира различни ситуации с уравнения, свеждащи се до квадратни. 	дискриминанта на квадратно уравнение, двоен (двукратен) корен

	<ul style="list-style-type: none"> • Оценява формално и интерпретира съдържателно резултати, получени от решението на математически модел. 	
6. Окръжност	<ul style="list-style-type: none"> • Знае и може да определя взаимни положения на <ul style="list-style-type: none"> - точка и окръжност; - права и окръжност; - две окръжности. • Знае и умее да прилага свойства на допирателни към окръжност. • Знае и умее да прилага свойства на дъги и хорди в окръжност. • Знае и умее да прилага свойства на диаметър, перпендикулярен на хорда. • Знае видовете ъгли, свързани с окръжност (централен, вписан, периферен, ъгъл, чийто връх е вътрешна точка за окръжност, и ъгъл, чийто връх е външна точка за окръжност), знае твърденията за тях и умее да ги прилага. • Знае понятието общи допирателни на две окръжности. • Умее да разграничава твърденията от темата като необходими и достатъчни условия. 	<p>вътрешна точка за окръжност, външна точка за окръжност, допирна точка, секуща на окръжност, външнодопирателни окръжности, вътрешнодопирателни окръжности, концентрични окръжности, пресичащи се окръжности, централа на две окръжности</p>
7. Рационални изрази	<ul style="list-style-type: none"> • Знае понятието рационална дроб и умее да определя дефиниционно множество на рационален израз. • Знае основно свойство на рационалните дроби и умее да извършва съкращаване и разширяване на рационални дроби. • Знае алгоритмите за операциите с рационални изрази: събиране, изваждане, умножение, деление и степенуване. • Умее да: <ul style="list-style-type: none"> - пресмята числена стойност на рационален израз; - привежда рационалните дроби към общ знаменател; - извършва тъждествени преобразувания на рационални изрази; 	<p>допустими стойности</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - доказва тъждества; - решава дробни рационални уравнения, свеждащи се до линейни или квадратни уравнения. • Използва: <ul style="list-style-type: none"> - логическите съюзи „и” и „или”; - кванторите „за всяко” и „съществува”; - релацията „еквивалентност” при преобразуване на рационални изрази и при решаване на рационални уравнения. • Използва отрицание на твърдение при определяне на допустими и недопустими стойности на рационални изрази. • Преценява рационалност при избор на алгоритъм за преобразуване на дробни изрази и решаване на дробни уравнения. • Моделира различни ситуации с уравнения, свеждащи се до дробни. • Оценява формално и интерпретира съдържателно резултати, получени от решението на математическия модел. 	
<p>8. Вписани и описани многоъгълници</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Знае понятието окръжност, описана около триъгълник и понятия и твърдения, свързани с нея. • Знае понятието окръжност, вписана в триъгълник и понятия и твърдения, свързани с нея. • Знае забележителни точки на триъгълник и твърдения, свързани с тях. • Умее да построява вътрешно- и външно вписана окръжност за триъгълник. • Знае необходимите и достатъчните условия за вписани и описани четириъгълници и умее да ги прилага. 	<p>ортоцентър</p>

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет *математика* в VIII клас е определеният годишен брой часове в прилагания в училището рамков учебен план.

- При реализация на програмата спазването на хронологията в тематичното разпределение на съдържанието е задължително.
- Разпределението на съдържанието се прави по преценка на този, който използва учебната програма, и в зависимост от целта – от автори на учебници при разработване на отделни урочни статии или от учители при планиране и реализиране на учебния час, като учителят може да прецени различно от предложеното в учебника разпределение на съдържанието.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

За нови знания	до 55%
За упражнения	над 35%
За преговор	
За обобщение	
Практически дейности	
За контрол и оценка (за входно равнище, за класни и за контролни работи, за проекти)	до 10%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Форми на оценяване:

Устно изпитване - оценяват се мненията и аргументите на ученика при решаването на конкретна математическа задача.

Писмено изпитване - оценява се постигането на стандартите чрез кратки писмени индивидуални или групови изпитвания.

Контролни и класни работи - оценява се постигането на стандартите за по-големи обособени фрагменти от учебното съдържание (в края на раздел, в края на учебния срок).

Практическа работа - изпълнение на домашна работа, разработка на проект и др.

Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка

Текущи оценки (от устни, от писмени, от практически изпитвания)	25%
Оценки от контролни и от класни работи	50%
Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по проекти и др.)	25%

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИТЕ ВРЪЗКИ

Практически дейности, които могат да се реализират в класната стая:

- Да използват динамичен софтуер за демонстрация на свойствата на геометричните фигури, което спомага за придобиване на математическа култура и ключови компетентности: умения за общуване на чужди езици; основни компетентности в областта на природните науки и технологиите; дигитална компетентност; социални и граждански компетентности; инициативност и предприемчивост.
- Да построят (с линейка и пергел или с подходящи софтуерни продукти) несложни геометрични конструкции.
- Да използват калкулатор при решаване на практически задачи.
- Разбиране, използване, съпоставяне, оценяване и осмисляне на различни по формат текстове (непрекъснат – писмена реч, организирана в изречения, структурирани в абзаци; прекъснат – таблица, графика, диаграма, списък, изображение и др.; смесен – комбинация от прекъснат и непрекъснат текст), включително и дигитални, за изпълнение на определени задачи, което спомага за придобиване на компетентности в областта на българския език

Установяване на междупредметни връзки:

- С физиката при темата вектори и квадратно уравнение. Да се търсят възможности за провеждане на съвместни уроци по подходящи теми.
- С информатиката и информационните технологии – там, където е необходимо по-добро онагледяване на учебния процес или формиране на определени практически умения. Може да се търсят възможности за провеждане на съвместни уроци с информационни технологии, например при използване на конкретен динамичен софтуер.
- С биология, физика, информатика, гражданско образование и др.